

Unieke transitie: niet-chemische gewasbescherming bonst op de deur!

Peter Leendertse

CLM, 9 april 2014

Al decennia houden we ons regelmatig bezig met de vraag of ziekten, plagen en onkruiden ook zonder chemie onder de duim te houden zijn. Ondanks de opkomst en (her-)ontdekking van allerlei niet-chemische technieken (denk aan biologische middelen, UV-licht, camera-gestuurde schoffels) en de toenemende aandacht voor bodemgezondheid en biodiversiteit, blijft de overheersende mening dat we niet meer zonder chemie kunnen. Het argument: “We hebben de chemische middelen nodig om hoge producties te halen door gewassen te beschermen en de wereld te kunnen voeden.” Is deze mening juist of kunnen we op termijn toch zonder chemie? Dit blijft een actuele vraag omdat de chemie ook voortdurend onder druk staat. Denk aan de discussies rond water, bijen, omwonenden en resistente schimmels.

Interessant is het daarbij naar de recente ontwikkelingen buiten de landbouw te kijken. Daar is duidelijk dat de niet-chemische gewasbescherming de nieuwe norm is geworden. De afgelopen

jaren heeft een unieke transitie plaatsgevonden rond het beheer van straten en groen. De helft van de gemeenten in Brabant is inmiddels chemievrij, vooral om watervervuiling terug te dringen (www.schoon-water.nl). En staatssecretaris Mansveld heeft per november 2015 een landelijk verbod op chemische middelen op verhardingen ingesteld. Het is inmiddels duidelijk: buiten de landbouw is beheer van ziekten, plagen en onkruid zonder chemische middelen prima mogelijk voor een betaalbare prijs.

Het werkt, dankzij preventie via onkruidwerende verhardingen en dankzij bestrijding via innovatieve technieken, zoals heet water en hete lucht, in combinatie met slim vegen. Een mooi voorbeeld van preventie is de Eindhovense aanpak. Zij halen soms stoepen weg waar veel onkruid staat: “Een stoep met onkruid is een stoep te veel, want als de stoep regelmatig belopen wordt, krijgt onkruid geen kans”.

Demonstratie van de heet water-techniek voor onkruidbestrijding op het plein van de Schoon Water gemeente Bladel.

Wat zijn de drijvende krachten rond deze unieke transitie naar niet-chemie? Allereerst is dat een diversiteit aan innovaties in preventie en niet-chemische technieken. Verder zien we slimme beheerders die deze diversiteit benutten in hun gemeenten. En ten derde een overheid die duidelijke keuzes maakt.

De vraag is nu of de landbouw eenzelfde transitie door kan maken. "Nee" was onlangs het antwoord van telers op het Schoon Water-symposium bij de ZLTO in Den Bosch. "De gangbare landbouw heeft chemische middelen nodig om betaalbaar voldoende producten van hoge kwaliteit voor de consument te garanderen". Vijftien jaar geleden was de overheersende mening in het groen- en verhardingenbeheer: "Het beheer in de gemeenten heeft chemische middelen nodig om betaalbaar voldoende straten zonder onkruid voor de burger te garanderen". En nu zijn veel steden chemievrij: **waar een wil is, is een (chemievrije) weg.**

Bert Rijk (16 april)

Wanneer we een chemie-loze plantenteelt nastreven zal er meer grond nodig zijn voor hetzelfde productievolume (zie o.a. De Ponti *et al.*, 2012). En wat is de duurzaamheid (denk aan CO₂-uitstoot, schade aan verharding door borstels e.d.) van de innovatieve onkruidbestrijdingsmethoden in de gemeentes, ook al heb je geen afspoeling van gewasbeschermingsmiddelen?

Rogier Doornbos (16 april)

Bestrijding van ziekten en plagen is gebaseerd op het principe van geïntegreerde bestrijding: preventie - niet chemisch - chemisch. Dit geldt binnen de landbouw, maar ook daarbuiten. Het is een goede zaak dat buiten de landbouw meer aandacht is voor preventie, zoals het verwijderen van niet gebruikte bestrating, maar ook het voeren van een degelijk veegbeleid, maar de praktijk wijst uit dat de chemische component nodig blijft. Dit geldt ook voor de bestrijding van onkruid op verhardingen. Verschillende Brabantse gemeenten blijken na tien jaar van niet-chemisch beheer weer

gebruik te moeten maken van een methode die ook werkzaam is op de wortels van onkruiden. De wortelpakketten onder het trottoir blijken in de loop van tijd dermate groot te zijn geworden dat er niet meer tegenop valt te borstelen/branden/föhnen.

Vincent Bijman (16 april)

Als producent van smaaktomaten ziet Red Star kans om gifvrij te telen. Wij zien dat de supermarkten hierin actief sturen. Via certificering borgen we onze ambities. Alleen is de uitdaging nog hoe de consument over te halen om meer te betalen voor een eerlijk en heerlijk product. De overheid werkt ook niet mee aan de verduurzaming van de biologische alternatieven door starre en verouderde wetgeving.

Jaap van Wenum (16 april)

Er is een cruciaal verschil tussen gemeenten en de landbouw. Gemeenten berekenen de kosten door naar de burger. Chemisch of niet-chemisch is een politiek besluit en de burger betaalt. Een agrariër kan de kosten niet doorberekenen. Verder blijven die tegels wel liggen als je stopt met spuiten. Aardappels doen dat niet. Een mislukte tegelbescherming kost hooguit een extra bestrijding. Een mislukte aardappelteelt kost je je inkomen.

Koos van Rijn, Orgentis (19 april)

Er is veel meer mogelijk dan men denkt. Ik hou mij op professionele wijze met gezond telen (met name in de glastuinbouw) op basis van bodembiodiversiteit. De resultaten zijn verrassend.

Paul van der Zweep (21 april)

Omdat milieuschade (ofwel de kosten om die te voorkomen) nog niet wordt meegerekend in de kosten voor chemische gewasbehandelingen is er nog een verschil. Chemisch of niet-chemisch is een dilemma waar de agrariër mee zit, en dat alleen door de politiek kan worden opgelost. Zie het boek *De Vergeten Oplossing* van Eric Broekhuizen (over de 'ecoprijs').

Maandelijks plaatst de werkgroep Gewasbescherming en Maatschappelijk Debat een estafette-blog op de website van de vereniging, waarin een KNPV-lid een prikkelend stukje schrijft. Leden worden uitgenodigd om hierop te reageren. Ondertussen werft de blog-schrijver een nieuwe schrijver voor de blog van de volgende maand. De beste blogs worden geplaatst in het tijdschrift, gevolgd door een aantal 'highlights' uit de reacties. Ook meepraten? U bent van harte welkom op www.knpv.org!